LIETUVOS RESPUBLIKOS SVEIKATOS APSAUGOS MINISTRAS

ĮSAKYMAS
DĖL MEDICINOS FIZIKO VEIKLOS REIKALAVIMŲ TVIRTINIMO

2017 m. liepos 24 d. Nr. V-901
Vilnius

Įgyvendindamas Kitos sveikatinimo veiklos rūšių sąrašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2016 m. gruodžio 9 d. įsakymu Nr. V-1427 „Dėl Kitos sveikatinimo veiklos rūšių sąrašo patvirtinimo“, 2 punktą bei siekdamas reglamentuoti specialistų, dirbančių medicinos fizikais ir (arba) pagal kompetenciją atsakingų už radiacinę saugą, taip pat tyrimų kokybę bei kokybės kontrolę, taikant įvairius terapijos ir diagnostikos metodus bei medicinos priemones (prietaisus) asmens sveikatos priežiūros įstaigose, veiklą:

1. T v i r t i n u Medicinos fiziko veiklos reikalavimus (pridedama).
2. N u s t a t a u, kad šis įsakymas įsigalioja 2017 m. spalio 1 d.
3. P a v e d u įsakymo vykdymą kontroliuoti viceministrui pagal veiklos sritį.

Sveikatos apsaugos ministras Aurelijus Veryga

PATVIRTINTA
Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos
ministro 2017 m. liepos 24 d.
įsakymu Nr. V-901

MEDICINOS FIZIKO VEIKLOS REIKALAVIMAI

I SKYRIUS
BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Medicinos fiziko veiklos reikalavimai (toliau – Reikalavimai) nustato prie kitos sveikatinimo veiklos priskiriamo medicinos fiziko veiklą asmens sveikatos priežiūros įstaigoje vykdančio medicinos fiziko profesinę kvalifikaciją, veiklos sritis, teises, pareigas, kompetenciją bei atsakomybę ir įstaigai, kurioje jis dirba, taikomus reikalavimus.

2. Reikalavimai taikomi asmens sveikatos priežiūros įstaigose medicinos fizikos veiklą vykdantiems subjektams, dirbantiems pagal darbo sutartis, jų darbdaviams, taip pat institucijoms, rengiančioms medicinos fizikus, tobulinančioms jų kvalifikaciją bei kontroliuojančioms (prižiūrinčioms) jų veiklą.

3. Asmuo, norintis verstis medicinos fiziko veikla, turi būti įgijęs medicinos fiziko profesinę kvalifikaciją. Įgijusiu medicinos fiziko profesinę kvalifikaciją laikomas asmuo, turintis universitetinį bakalauro laipsnį fizinių, biomedicinos, technologinių mokslų srityse ir medicinos fizikos magistro arba jam prilygintą laipsnį ir atitinkantis Reikalavimuose nurodytus kvalifikacinius reikalavimus pagal Reikalavimų 9 punkte nurodytą profesinę kompetenciją.

4. Užsienyje įgyta medicinos fiziko profesinė kvalifikacija pripažįstama Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka.

5. Asmuo turi teisę verstis medicinos fiziko veikla tik įgijęs Reikalavimų 3 punkte nurodytą profesinę kvalifikaciją.

6. Šiuose Reikalavimuose vartojamos sąvokos:

6.1. **Medicinos fizikas** – asmuo, atitinkantis Reikalavimų 3 punkte nurodytus kvalifikacinius reikalavimus.

6.2. **Klinikinis mokymasis** – medicinos fiziko teorinis bei praktinis mokymasis, vykdomas Švietimo ir mokslo ministerijos akredituotos aukštosios mokyklos klinikinėje bazėje.

6.3. **Klinikinė aplinka** – asmens sveikatos priežiūros įstaiga, kurioje yra vykdoma veikla vienoje ar keliose iš Reikalavimų 16.1 papunktyje išvardytų sričių ir suteikianti praktinių įgūdžių, reikalingų konkrečiai veiklai vykdyti.

6.4. **Mokslo tiriamoji veikla** – veikla, kuria užsiimant praktiškai mokomasi mokslinių tyrimų žinias pritaikyti praktikoje ir kuriai priskiriamas duomenų sisteminimas, analizė, išvadų bei rekomendacijų formulavimas.

6.5. **Mokomasis metodinis darbas** – veikla, kurios metu perteikiamos teorinės žinios bei praktiniai įgūdžiai, reikalingi konkrečiai veiklai ar užduočiai įvykdyti.

7. Medicinos fizikas veiklą vykdo tik asmens sveikatos priežiūros įstaigoje, atitinkančioje atitinkamą asmens sveikatos priežiūros veiklą reglamentuojančius teisės aktus.

8. Medicinos fizikas savo veikloje vadovaujasi Lietuvos Respublikos sveikatos sistemos įstatymu, Lietuvos Respublikos sveikatos priežiūros įstaigų įstatymu, Lietuvos Respublikos radiacinės saugos įstatymu, Reikalavimais ir kitais teisės aktais, reglamentuojančiais medicinos fiziko veiklą, įstaigos, kurioje dirba, įstatais (nuostatais), vidaus tvarkos taisyklėmis bei savo pareigybės aprašymu.

9. Medicinos fizikas pagal profesinę kompetenciją gali būti:

9.1. jaunesnysis medicinos fizikas;

9.2. medicinos fizikas specialistas;

9.3. medicinos fizikas ekspertas.

II SKYRIUS
MEDICINOS FIZIKO TEISĖS, PAREIGOS, KOMPETENCIJA

10. Medicinos fiziko teisės:

10.1. verstis nurodyta veikla Reikalavimų ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka;

10.2. gauti darbui būtiną informaciją iš valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų bei fizinių ir juridinių asmenų;

10.3. kitos teisės, nustatytos kitų Lietuvos Respublikos teisės aktų, reglamentuojančių medicinos fiziko veiklą.

11. Medicinos fiziko pareigos:

11.1. pagal savo kompetenciją, nustatytą Reikalavimuose, užtikrinti teikiamų paslaugų kokybę;

11.2. nepriskirtais jo kompetencijai atvejais rekomenduoti kreiptis į atitinkamos srities asmens sveikatos priežiūros specialistą;

11.3. bendradarbiauti su asmens sveikatos priežiūros ir kitais specialistais;

11.4. propaguoti sveiką gyvenseną, ligų profilaktikos ir sveikatos tausojimo bei ugdymo priemones;

11.5. turėti spaudą, kurio numeris suteikiamas Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2003 m. sausio 6 d. įsakymo Nr. V-1 „Dėl Numerio sveikatos specialisto spaudui suteikimo ir panaikinimo taisyklių patvirtinimo“ nustatyta tvarka;

11.6. laikytis profesinės etikos principų, gerbti pacientų teises ir jų nepažeisti;

11.7. tobulinti profesinę kvalifikaciją Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro ir (ar) Reikalavimuose nustatyta tvarka;

11.8. tvarkyti veiklos dokumentus Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka;

11.9. paaiškinti veiklos aplinkybes Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos, teisėsaugos institucijų ir kitų kontroliuojančių institucijų prašymu;

11.10. taikyti Lietuvos Respublikoje tik mokslo ir praktikos įrodymais pagrįstus, saugius darbo metodus, išskyrus kituose teisės aktuose nustatytus atvejus;

11.11. naudoti tik teisės aktų reikalavimus atitinkančias medicinos priemones (prietaisus), išskyrus kituose teisės aktuose nustatytus atvejus; užtikrinti, kad medicinos priemonės (prietaisai) būtų naudojami teisės aktų nustatyta tvarka ir vadovaujantis gamintojų su medicinos priemone (prietaisu) pateikiama informacija;

11.12. atlikti kitas Lietuvos Respublikos teisės aktų, reglamentuojančių medicinos fiziko veiklą, nustatytas pareigas.

12. Medicinos fiziko profesinę kompetenciją sudaro žinios ir gebėjimai, kuriuos jis įgyja baigęs Reikalavimų 3 punkte nurodytą profesinę kvalifikaciją suteikiančias studijas bei nuolat tobulindamas įgytą profesinę kvalifikaciją, atsižvelgdamas į nuolatinę mokslo ir praktikos pažangą.

13. Medicinos fizikas turi žinoti dokumentų rengimo, tvarkymo ir apskaitos pagrindus, medicinos statistikos pagrindus, sveikatos draudimo pagrindus, sveikatos teisės pagrindus, Lietuvos Respublikos įstatymus ir kitus teisės aktus, reglamentuojančius medicinos fizikų veiklą ir paslaugų teikimą, turi mokėti naudotis informacinėmis ir ryšio technologijomis.

14. Medicinos fizikas, baigęs Reikalavimų 3 punkte nurodytą profesinę kvalifikaciją suteikiančias studijas, gali eiti jaunesniojo medicinos fiziko pareigas ir savo veiklą vykdyti tik prižiūrimas medicinos fiziko specialisto arba medicinos fiziko eksperto.

15. Jaunesnysis medicinos fizikas turi išmanyti:

15.1. specialiąją medicinos fiziką, įskaitant ir naujausias šios srities žinias, kuriomis grindžiamas originalus mąstymas ir (ar) moksliniai tyrimai integruojant fizinių ir biomedicinos mokslų žinias;

15.2. Europos Sąjungos, Lietuvos Respublikos teisės aktus ir kitus dokumentus, reglamentuojančius kokybės kontrolę bei jos užtikrinimą medicinos fiziko veikloje;

15.3. radiacinės, biologinės, elektros ir kt. veiksnių bei medicininių prietaisų saugos principus.

16. Jaunesnysis medicinos fizikas turi gebėti:

16.1. teikti paslaugas šiose srityse:

16.1.1. dozimetrijos, įskaitant fizikinius paciento ir kitų asmenų, kuriems taikoma medicininė apšvita, gautų dozių įvertinimo matavimus, sudėtingų metodikų ir įrangos kūrimo, jų įsisavinimo, naudojimo, optimizavimo, kokybės užtikrinimo ir kontrolės, saugos bei kitose srityse, susijusiose su medicinine apšvita ir ne medicinine apšvita, kai naudojama medicininės radiologijos įranga, ar kitais fizikiniais veiksniais, taikomais diagnostikos ar gydymo tikslu ir turinčiais įtakos pacientų sveikatai:

16.1.1.1. terapijos jonizuojančiąja spinduliuote bei aukštos energijos dalelėmis (rentgeno terapija, gama terapija, brachiterapija, jonų terapija) ir kitos su jonizuojančiąja spinduliuote susijusios terapijos srityse;

16.1.1.2. medicininio vaizdinimo ir diagnostikos (diagnostika ir vaizdinimas jonizuojančiąja spinduliuote, intervencinė radiologija, branduolių magnetinis rezonansas, ultragarsas, optinė biopsija ir kitos su medicininiu vaizdinimu ir diagnostika susijusios sritys);

16.1.1.3. branduolinės medicinos;

16.1.1.4. lazerinės medicinos ir nejonizuojančiosios spinduliuotės (ultravioletinės spinduliuotės terapija, fotosensibilizuota navikų terapija, lazerinė diagnostika ir terapija, lazerinė abliacija ir kitos su lazerine bei nejonizuojančiąja spinduliuote susijusios medicinos sritys);

16.2. kritiškai vertinti ir taikyti teorines ir praktines naujoves savo srityje;

16.3. identifikuoti ir spręsti specializuotas medicinos fizikos problemas;

16.4. tvarkyti ir keisti mokymosi arba darbo aplinką, kuri yra sudėtinga, nenuspėjama ir reikalauja naujų strateginių metodų;

16.5. įsisavinti mokslo ir profesines žinias;

16.6. savarankiškai atlikti praktinės ir mokslinės literatūros paiešką ir ją kritiškai vertinti, savarankiškai atlikti taikomuosius mokslinius tyrimus, planuoti eksperimentus naujose arba nepažįstamose situacijose bei pristatyti jų medžiagą ataskaitose, mokslinėse publikacijose ir žodiniuose pristatymuose;

16.7. įvertinti galimas matavimų ir procedūrų klaidas bei numatyti jų pašalinimo būdus;

16.8. savo veikloje taikyti radiacinių, biologinių, elektros ir kitų veiksnių bei medicininių prietaisų saugos principus.

17. Asmuo, norintis eiti medicinos fiziko specialisto pareigas, turi atitikti šiuos kvalifikacinius reikalavimus:

17.1. turėti ne trumpesnę kaip 2 metų klinikinio mokymosi ir praktinio darbo klinikinėje aplinkoje vienoje iš šių Reikalavimų 16.1 papunktyje išvardytų medicinos fiziko veiklos sričių patirtį ir papildomai 1 metų kiekvienos kitos Reikalavimų 16.1 papunktyje nurodytos veiklos srities klinikinio mokymosi, mokslo tiriamosios veiklos ir mokomojo metodinio darbo patirtį;

17.2. turėti asmens sveikatos priežiūros įstaigos išduotą pažymą apie nepertraukiamą 2 metų darbo patirtį klinikinėje aplinkoje (reikalavimas taikomas asmenims, įgijusiems medicinos fiziko išsilavinimą iki 2018 m.);

17.3. turėti kompetentingų institucijų išduotą Lietuvos Respublikoje pripažįstamą (-us) dokumentą (-us), patvirtinantį klinikinį mokymąsi (reikalavimas taikomas asmenims, įgijusiems medicinos fiziko išsilavinimą 2018 m. ir vėliau);

17.4. užsiimti mokslo tiriamąja ir mokomąja metodine veikla vienoje ar keliose iš Reikalavimų 16.1 papunktyje išvardytų veiklos sričių.

18. Medicinos fizikas specialistas turi gebėti:

18.1. parinkti ir naudoti matavimo įrangą ir metodus, skirtus konkretaus paciento priežiūrai;

18.2. suprasti ir kritiškai vertinti, analizuoti sudėtingas klinikines situacijas pagal kompetenciją, jas valdyti ir priimti sprendimus, kai nėra išsamios ir apibrėžtos informacijos apie pacientą; kritiškai vertinti pasirinktos medicinos fizikos srities ir kitų sričių sąveikos žinias ir informaciją;

18.3. suprasti ir savo veikloje taikyti tyrimų kokybės užtikrinimo ir kontrolės principus;

18.4. naudoti šiuolaikines informacines ir komunikacines technologijas medicinos diagnostikos ir terapijos srityse, naudoti ir mokėti tvarkyti duomenų sistemas;

18.5. aiškiai ir argumentuotai perteikti žinias, išvadas bei sprendimus ir jų priežastis medicinos fizikos specialistų ir ne specialistų auditorijai;

18.6. rinkti ir lyginti informaciją ir ja keistis su įvairių sričių specialistais;

18.7. dirbti komandoje, vadovauti projekto grupei ar kolektyvui; būti atsakingam už grupės strateginės veiklos planavimą ir vykdymą bei įvertinimą;

18.8. dalyvauti nacionalinėse ir tarptautinėse programose, studijose bei projektuose;

18.9. įvertinti savo žinias ir patirtį, pasirinkti tobulinimosi kryptį ir toliau lavintis savarankiškai;

18.10. išmanyti pasirinktos srities saugos principus ir taikyti juos savo veikloje.

19. Asmuo, norintis eiti medicinos fiziko eksperto pareigas, turi atitikti šiuos kvalifikacinius reikalavimus:

19.1. turėti ne trumpesnę kaip 3 metų medicinos fiziko specialisto klinikinio darbo sveikatos priežiūros įstaigoje patirtį, būti išklausęs ne mažiau kaip 100 val. trukmės profesinius tęstinio tobulinimosi kursus ir turėti ne trumpesnę kaip 200 val. trukmės mokslo tiriamojo ir mokomojo metodinio darbo patirtį;

19.2. turėti kompetentingų institucijų išduotus Lietuvos Respublikoje pripažįstamus dokumentus, patvirtinančius profesinį tęstinį tobulinimąsi vienoje ar keliose Reikalavimų 16.1 papunktyje nurodytose srityse;

19.3. turėti vadovavimo moksliniams tyrimams ar jų vykdymo patirties;

19.4. būti paskelbęs publikacijų recenzuojamuose tarptautiniuose ir nacionaliniuose periodiniuose mokslo leidiniuose ir (ar) pristatęs recenzuotą mokslinę monografiją, mokslinių tyrimų rezultatus tarptautinių ir nacionalinių mokslinių konferencijų pranešimuose (ir (ar) publikavęs jų leidiniuose);

19.5. vykdyti profesinę, mokslo tiriamąją ir mokomąją metodinę veiklą, kuri turi apimti vieną ar kelias iš Reikalavimų 16.1 papunktyje išvardytų veiklos sričių.

20. Medicinos fizikas ekspertas turi gebėti:

20.1. dalyvauti detalizuojant, parenkant ar vertinant saugias priemones medicininiams tyrimams ir gydymo bei diagnostikos procedūroms atlikti, tarp jų:

20.1.1. rengti medicininės radiologinės įrangos techninės specifikacijas ir montavimo projektus;

20.1.2. parinkti įrangą, kuri būtina radiacinės saugos matavimams atlikti;

20.2. pagal savo kompetenciją užtikrinti klinikinių procedūrų kokybę ir jos kontrolę:

20.2.1. optimizuoti pacientų ir kitų asmenų, kuriems taikoma medicininė apšvita, radiacinę saugą, įskaitant diagnostinių atskaitos lygių taikymą ir naudojimą;

20.2.2. nustatyti ir įgyvendinti medicininės radiologijos įrangos kokybės laidavimo sistemą;

20.2.3. atlikti medicininės radiologijos įrangos tinkamumo eksploatuoti patvirtinimo bandymus;

20.2.4. vykdyti medicininės radiologijos įrenginių priežiūrą;

20.3. analizuoti įvykius, kurie yra arba gali būti susiję su atsitiktine ar nenumatytąja apšvita;

20.4. identifikuoti visapusiškas ir kompleksines medicinos fizikos ir susijusias tarpdalykines problemas, formuluoti hipotezes ir problemų sprendimo būdus, numatyti galimus rezultatus;

20.5. konsultuoti medicinos įrangos / prietaisų naudojimo vienos ar kelių iš Reikalavimų 16.1 papunktyje nurodytų sričių veikloje optimizavimo klausimais;

20.6. atlikti mokslinius tyrimus vienoje ar keliose medicinos fizikos bei susijusiose tarpdalykinėse srityse ir rengti jų rezultatų pristatymus bei publikacijas;

20.7. įvertinti įvairių fizikinių veiksnių (ne tik jonizuojančiosios spinduliuotės) riziką pacientams, medicinos personalui, visuomenės nariams ir biomedicinos mokslinių tyrimų savanoriams bei parinkti apsaugą nuo šių veiksnių;

20.8. dalyvauti mokant ir rengiant įvairių specializacijų ir lygių medicinos fizikus;

20.9. vertinti ir kurti medicinos technologijas ir inovacijas.

III SKYRIUS
ĮSTAIGAI TAIKOMI REIKALAVIMAI

21. Įstaiga, kurioje dirba medicinos fizikai, privalo turėti įstaigos asmens sveikatos priežiūros licenciją teikti radiologijos ir (ar) spindulinės terapijos dienos stacionaro ir (ar) onkologijos radioterapijos, ir (ar) kitas asmens sveikatos priežiūros paslaugas, kurių teikimo reikalavimuose yra nurodytas medicinos fizikas, bei licenciją verstis veikla su jonizuojančios spinduliuotės šaltiniais.

IV SKYRIUS
BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

22. Medicinos fiziko eksperto profesinio pasirengimo vertinimas, vadovaujantis Reikalavimų 19 punkte nurodytais kvalifikaciniais reikalavimais ir 20 punkte nurodytais gebėjimais, taip pat atsižvelgiant į profesinę, mokslinę bei praktinę patirtį, atliekamas Radiacinės saugos centro direktoriaus nustatyta tvarka.

23. Medicinos fizikas už padarytas klaidas, aplaidumą ar netinkamą jam priskirtų funkcijų vykdymą ar bioetikos reikalavimų pažeidimą, taip pat už pareigų viršijimą atsako Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka.

_____